

Міністерство освіти та науки України
Дубенський професійний ліцей

Урок-гра
«Перший мільйон»

Підготував:
викладач фізики
Сікора М. О.

Дубно-2011

Перший мільйон

Мета: систематизувати й узагальнити знання учнів з теми: «Атомна і ядерна фізика», розвивати самокритику в оцінці своїх знань.

Тип уроку: урок закріплення знань учнів.

Обладнання: Мультимедійний проектор, періодична система елементів Менделєєва.

Умови гри. Урок проходить у вигляді гри “Перший мільйон”. Кожен із учасників, відповідаючи на запитання, може отримати від 1 до 12 балів. Кожен тест оцінюється 0,8 балом.

Щоб отримати максимальну кількість балів, треба вірно відповісти на 12 тестових завдань.

При невірній відповіді хоча б на один тест, учень вибуває із гри, втративши при цьому всі зароблені бали. Учень може сам вийти із гри, якщо не впевнений у відповіді, і бали залишаться за ним. В ході гри є три «незгоряючі» суми балів:

перша – 4 бали – після 4 тесту;

друга – 7 балів – після 7 тесту;

третья – 10 балів – після 10 тесту.

Кожен учасник може скористатися двома підказками.

Перша підказка – допомога класу. (Учні по черзі піднімають руки на вірні, на їх думку, варіанти відповідей тестового завдання).

Друга підказка – дзвінок другові. (Учень може подзвонити по мобільному телефону).

В кінці уроку вчитель робить підсумок, виставляє учням одержані ними бали.

Тестові завдання 1 учасника

1. Яка будова атома?

а) ядро і протони;   б) ядро і електрони;   в) ядро і нейтрони.

2. Скільки електронів в атомі Гелію?

а) 2;   б) 4;   в) 6.

3. Кому належить відкриття «Планетарної будови атома»?

а) Бору;   б) Томсону;   в) Резерфорду;

4. Який з цих хімічних елементів є радіоактивний?

а) срібло;   б) олово;   в) астат.

5. Скільки нейтронів в ядрі міді:

а) 64;   б) 29;   в) 35.

6. Яку перешкоду подолає α -промінь:

а) картон;   б) повітря;   в) папір.

7. Який елемент утворюється після α -розпаду радону:

а) полоній;   б) францій;   в) радій.

8. Де народилась Марія Склодовська-Кюрі:

а) Росія;   б) Польща;   в) Франція.

9. В якому році було відкрите явище радіоактивності:

а) 1898 р;   б) 1896 р;   в) 1886 р.

10. Який період піврозпаду урану:

а) 1600 років;   б) $4,5 \cdot 10^9$ років;   в) $4,5 \cdot 10^5$.

11. Які розміри атома:

а) 10^{-8} см;   б) 10^{-8} м;   в) 10^{-8} м

12. В якому році було відкрито явище поділу ядер урану:

а) 1942 р;   б) 1940 р;   в) 1938 р.

Тестові завдання 2 учасники

1. Чому рівне масове число срібла?

а) 47;   б) 60;   в) 108.

2. Скільки електронів в атомі золота?

а) 197;   б) 79;   в) 101.

3. Хто перший відкрив явище радіоактивності?

а) Складовська-Кюрі;   б) Резерфорд;   в) Беккерель.

4. Який з хімічних елементів є радіоактивним?

а) радон;   б) свинець;   в) бром.

5. Скільки нейтронів в ядрі золота:

а) 79;   б) 197;   в) 118.

6. Яка перешкода не затримує γ -проміння:

а) свинцевий контейнер; б) алюмінієва перегородка; в) залізобетонна стіна.

7. Який елемент утвориться після β -розпаду радію:

а) актиній;   б) францій;   в) торій.

8. В якому році померла Марія Склодовська-Кюрі:

а) 1928 р;   б) 1934 р;   в) 1932 р.

9. Яка країна постраждала першою від вибуху атомних бомб:

а) Німеччина;   б) Ірак;   в) Японія.

10. Який період піврозпаду радію:

а) 10 р;   б) 1600 р;   в) 100 р.

11. При якій температурі можуть відбуватись термоядерні реакції:

а) 100°C ;   б) 200°C ;   в) понад 1000°C .

12. Які основні елементи є ядерним паливом в реакторах:

а) ${}^{239}_{93}\text{Np}$, ${}^{222}_{86}\text{Rn}$;   б) ${}^{226}_{88}\text{Ra}$, ${}^{210}_{84}\text{Po}$;   в) ${}^{238}_{92}\text{U}$, ${}^{239}_{94}\text{Pu}$.

Тестові завдання 3 учасника

- З яких частинок складається ядро атома?
а) протони і нейтрони; б) протони і електрони; в) електрони і нейтрони.
- Скільки протонів в атомі Оксисену?
а) 16; б) 8; в) 10.
- З чим можна порівняти атом, згідно уявлень Томсона?
а) ватрушка з сиром; б) калач з маком; в) булка з ізюмом.
- Який з цих хімічних елементів є радіоактивний?
а) уран; б) селен; в) золото.
- Скільки нейтронів в ядрі кальцію:
а) 20; б) 30; в) 40.
- Яку перешкоду подолає β -проміння:
а) папір; б) панель; в) алюмінієва пластина.
- Який елемент утвориться після β -розпаду радону:
а) астат; б) францій; в) радій.
- В якому році Марія Склодовська-Кюрі отримала першу Нобелівську премію:
а) 1903 р; б) 1911р; в) 1906 р.
- Скільки ізоотопів має гідроген:
а) один; б) три; в) чотири.
- Який період піврозпаду полонію:
а) 100 днів; б) 1 рік; в) 138 днів.
- Які розміри ядра атома:
а) 10^{-8} см; б) 10^{-10} м; в) 10^{-13} см.
- Які вчені відкрили явище поділу ядер урану:
а) Ган і Штрассмен; б) Фріш і Мейтнер; в) Фермі і Курчатов.

Тестові завдання 4 учасники

1. Яке з цих променів найменш радіоактивне?

а) α ;   б) β ;   в) γ . λ

2. Скільки нейтронів в ядрі заліза?

а) 56;   б) 26;   в) 30.

3. Чому рівний заряд електрона?

а) $1,6 \cdot 10^{-19}$ Кл;   б) $-1,6 \cdot 10^{-19}$ Кл;   в) $2,8 \cdot 10^{-19}$ Кл.

4. Після якого хімічного елемента в періодичній системі всі елементи є радіоактивними?

а) 81;   б) 83;   в) 85.

5. Що являє собою α -проміння:

а) потік електронів;   б) потік ядер атома гелію;   в) електромагнітна хвиля.

6. Як звали дочку Марії Склодовської-Кюрі:

а) Анна;   б) Ольга;   в) Ірен.

7. Який елемент утвориться після γ -розпаду урану

а) радій;   б) полоній;   в) уран.

8. Який хімічний елемент було названо на честь батьківщини Склодовської-Кюрі:

а) радій;   б) торій;   в) полоній.

9. Яка формула енергії зв'язку атомних ядер:

а) $E_{\text{св}} = m \cdot c^2$;   б) $E_{\text{св}} = M_{\text{я}} \cdot c^2$;   в) $E_{\text{св}} = \Delta M \cdot c^2$.

10. Який період піврозпаду плутонію:

а) $2,44 \cdot 10^5$ років;   б) $2,44 \cdot 10^3$ років;   в) $2,44 \cdot 10^8$ років.

11. В якому році була випробувана перша атомна бомба:

а) 1944 р;   б) 1941 р;   в) 1945 р.

12. В якому році було запущено перший ядерний реактор в Радянському Союзі:

а) 1942 р;   б) 1945 р;   в) 1946 р.

Тестові завдання 5 учасника

1. Яке з цих променів найбільш радіоактивне?

- а) α ;   б) β ;   в) γ .

2. Скільки протонів в ядрі заліза?

- а) 56;   б) 26;   в) 30.

3. Чому рівний заряд протона?

- а) $1,6 \cdot 10^{-19}$ Кл;   б) $-1,6 \cdot 10^{-19}$ Кл;   в) $9,1 \cdot 10^{-31}$ Кл.

4. Чому рівне масове число оксисену?

- а) 8;   б) 16;   в) 24.

5. Що являє собою β -проміння:

- а) потік електронів;   б) потік ядер гелію;   в) електромагнітну хвилю.

6. Як записується закон радіоактивного розпаду:

- а) $N = N_0 \cdot 2\left(-\frac{t}{T}\right)$;   б) $N = N_0 \cdot 2^{\frac{t}{T}}$;   в) $N = N_0 \cdot 2^{-\frac{t}{T}}$.

7. Який елемент утвориться після β -розпаду полонію:

- а) радон;   б) астат;   в) вісмут.

8. В якому році народилася Марія Склодовська-Кюрі:

- а) 1857;   б) 1865;   в) 1867.

9. На яких відстанях виявляється дія ядерних сил:

- а) $10^{-12} - 10^{-13}$ см;   б) $10^{-12} - 10^{-13}$ м;   в) $10^{-14} - 10^{-15}$ м.

10. Який період піврозпаду торію:

- а) $1,4 \cdot 10^8$ років;   б) $1,4 \cdot 10^{10}$ років;   в) $1,4 \cdot 10^5$ років.

11. Що є добрим сповільнювачем нейтронів:

- а) вода, графіт;   б) водень, золото;   в) скло, свинець.

12. Яка з цих реакцій є термоядерною:

- а) ${}_{13}^{27}\text{Al} + {}_0^1n \rightarrow {}_{11}^{24}\text{Na} + {}_2^4\text{He}$;   б) ${}_3^7\text{Li} + {}_1^1\text{H} \rightarrow {}_2^4\text{He} + {}_2^4\text{He}$;   в) ${}_1^2\text{H} + {}_1^3\text{H} \rightarrow {}_2^4\text{He} + {}_0^1n$.

Тестові завдання б учасника

1. Як звали фізика Склодовська-Кюрі?

- а) Ірен;   б) Марія;   в) Марта.

2. Хто дослідив склад радіоактивного проміння?

- а) Беккерель;   б) Резерфорд;   в) Марія Склодовська-Кюрі.

3. Скільки є постулатів Бора?

- а) один;   б) два;   в) три.

4. Як називають слід частинки в камері Вільсона?

- а) траєкторія;   б) трек;   в) відбиток.

5. Що являє собою γ -проміння:

- а) потік ядер гелію;   б) електромагнітна хвиля;   в) потік електронів.

6. В якому році сталася аварія на чорнобильській АЕС:

- а) 1988 р.;   б) 1986 р.;   в) 1992 р.

7. З яким хімічним елементом працював Беккерель:

- а) радієм;   б) полонієм;   в) ураном.

8. У скільки раз ядерні сили сильніші за електричні:

- а) в 1000 раз;   б) в 10 раз;   в) в 100 раз:

9. За якою формулою обчислюється дефект мас:

- а) $\Delta M = Zm_p + Nm_n + M_y$; б) $\Delta M = Zm_p - Nm_n + M_y$; в) $\Delta M = Zm_p + Nm_n - M_y$.

10. Який період піврозпаду радону:

- а) 3,83 дня;   б) 5,64 дня;   в) 10 років.

11. З якого матеріалу виготовляють стержні, якими регулюють швидкість реакції в атомному реакторі:

- а) графіт;   б) кадмій;   в) алюміній.

12. В якій країні був створений перший ядерний реактор:

- а) СРСР;   б) США;   в) Німеччина.

Тестові завдання 7 учасника

1. Як позначається масове число ядра атома?

- а) Z ;   б) A ;   в) N .

2. Скільки електронів в атомі селену?

- а) 34;   б) 79;   в) 45.

3. Які елементарні частинки в атомі не мають заряду?

- а) протони;   б) нейтрони;   в) електрони.

4. Який з даних хімічних елементів є радіоактивним?

- а) аргон;   б) ксенон;   в) радон.

5. Скільки нейтронів в ядрі атома йоду:

- а) 53;   б) 127;   в) 74.

6. Якою величиною позначається поглинута доза випромінювання:

- а) E ;   б) D ;   в) ΔM .

7. Який елемент утвориться після α -розпаду актинію:

- а) уран;   б) торій;   в) францій.

8. Хто продовжив справу Склодовської-Кюрі:

- а) дочка і син;   б) дочка і зять;   в) син і невістка.

9. В якому році ввійшла в дію Чорнобильська АЕС:

- а) 1986;   б) 1977;   в) 1975.

10. Під дією яких частинок можуть ділитися ядра урану:

- а) протонів;   б) електронів;   в) нейтронів.

11. В якій країні було створено перший лазер:

- а) СРСР;   б) США;   в) Японія.

12. Скільки енергії виділяється підчас термоядерної реакції злиття дейтерію з тритієм:

- а) 25,5 MeV;   б) 17,6 MeV;   в) 32,4 MeV.

Тестові завдання 9 учасника

1. Як позначається кількість протонів у ядрі атома?

- а) Z ;   б) N ;   в) A .

2. Резерфорд:

- а) Німецький фізик;   б) англійський фізик;   в) російський фізик.

3. Батьківщина Бора?

- а) Франція;   б) Данія;   в) Англія.

4. Скільки нейтронів в атомі урану?

- а) 235;   б) 92;   в) 143.

5. Інтенсивність якого проміння зменшується вдвічі при проходженні через сантиметрову свинцеву пластину:

- а) α ;   б) β ;   в) γ .

6. Як називається установка, в якій відбувається керована ланцюгова ядерна реакція:

- а) двигун;   б) термостат;   в) реактор.

7. Який елемент утвориться після β -розпаду урану:

- а) плутоній;   б) торій;   в) нептуній.

8. Щоб утворити ізотоп даного елемента треба приєднати до ядра новий:

- а) протон;   б) електрон;   в) нейтрон.

9. В яких одиницях в системі СІ вимірюється поглинута доза випромінювання:

- а) Гр;   б) Рад;   в) Р.

10. Що таке лазер:

- а) електрична лампочка;   б) вакуумний діод;
в) квантовий генератор електромагнітних хвиль.

11. Яка речовина виводить теплоту, що утворюється під час роботи реактора:

- а) графіт;   б) вода;   в) кадмій.

12. Під дією яких частинок відбуваються ланцюгові ядерні реакції:

- а) протонів;   б) електронів;   в) нейтронів.

Тестові завдання 10 учасника

1. Скільки протонів у ядрі гідрогену?

а) 2;   б) 1;   в) 0.

2. Яке масове число ядра срібла?

а) 47;   б) 108;   в) 61.

3. Ким працювала Марія Склодовська-Кюрі до навчання в Паризькому університеті?

а) медсестрою;   б) гувернанткою;   в) прибиральницею.

4. Яка кількість нейтронів в ядрі олова?

а) 50;   б) 119;   в) 69.

5. Яке з α , β , γ -проміння поглинається тонким шаром паперу:

а) α ;   б) β ;   в) γ .

6. Чому рівна маса спокою протона:

а) $9,1 \cdot 10^{-31}$ кг;   б) $1,67 \cdot 10^{-27}$ кг;   в) $1,05 \cdot 10^{-17}$ кг.

7. Ядерні реакції відбуваються внаслідок:

а) взаємодії з частинками; б) нагрівання;   в) охолодження.

8. Який елемент утвориться внаслідок розпаду радію:

а) радій;   б) уран;   в) астат.

9. За якою з цих формул визначається поглинута доза випромінювання:

а) $D = \frac{E}{m}$;   б) $D = \frac{E}{\Delta M}$;   в) $D = \frac{E_{ca}}{m}$.

10. В якому році вийшла з дії Чорнобильська АЕС:

а) 2002;   б) 1998;   в) 2000.

11. Яка довжина хвилі у-проміння:

а) $10^{-12} - 10^{-13}$ см;   б) $10^{-8} - 10^{-11}$ см;   в) $10^{-6} - 10^{-7}$ см.

12. В якому році була відкрита елементарна частинка нейтрон:

а) 1928;   б) 1932;   в) 1942.

Тестові завдання 11 учасника

1. Скільки протонів в ядрі хлору?

- а) 17;   б) 35;   в) 18.

2. На честь якого вченого щорічно вручається премія в галузі фізики, хімії, літератури, медицини, миру?

- а) Рентгена;   б) Ньютона;   в) Нобеля.

3. Скільки нейтронів в ядрі кюрію?

- а) 96;   б) 247;   в) 151.

4. Чому рівна маса спокою електрона?

- а) $9,1 \cdot 10^{-31}$ кг;   б) $1,67 \cdot 10^{-27}$ кг;   в) $1,15 \cdot 10^{-10}$ кг.

5. Яке з α , β , γ -проміння поглинається міліметровою алюмінієвою пластиною:

- а) α ;   б) β ;   в) γ .

6. За якою з цих формул вимірюється питома енергія зв'язку: $E_n = E_{зв}/Z$

- а) $E_n = \frac{E_{сд}}{Z}$;   б) $E_n = \frac{E_{сд}}{A}$;   в) $E_n = \frac{E_{сд}}{N}$.

7. Який елемент утвориться внаслідок α -розпаду плутонію:

- а) америцій;   б) уран;   в) кюрій.

8. Скільки нейтронів може виділитись під час поділу одного ядра урану:

- а) 2–3;   б) 10–15;   в) понад 20.

9. Відкриття якого хімічного елемента подружжям Кюрі сколихнуло увесь світ:

- а) полонію;   б) радію;   в) плутонію.

10. На якому енергоблоці Чорнобильської АЕС сталася аварія в 1986 р.:

- а) 2;   б) 5;   в) 4.

11. В якому році Резерфорд відкрив планетарну модель атома:

- а) 1911;   б) 1896;   в) 1898.

12. Яким вченим була відкрита елементарна частинка нейтрон:

- а) Резерфорд;   б) Бор;   в) Чедвік.

Тестові завдання 12 учасника

1. Скільки електронів в атомі неону?

- а) 10;   б) 20;   в) 30.

2. В якій країні подружжям Кюрі був синтезований радій?

- а) Росія;   б) Польща;   в) Франція.

3. Яке з проміння α , β , γ , λ має найменшу проникну здатність?

- а) α ;   б) β ;   в) γ .

4. Скільки нейтронів в ядрі атома германію?

- а) 32;   б) 73;   в) 41.

5. Який з цих вчених ввів постулат руху електронів?

- а) Резерфорд;   б) Бор;   в) Томсон.

6. В якого з трьох елементів: хлору, кисню чи аргону більше масове число:

- а) в хлору;   б) в аргону;   в) в кисню.

7. Під дією якої сили викривляються треки в камері Вільсона:

- а) Ампера;   б) тяжіння;   в) Лоренца.

8. Скільки було діючих реакторів на Чорнобильській АЕС:

- а) 2;   б) 4;   в) 6.

9. Які розміри Нобелівської премії:

- а) від 10 до 20 тис. доларів;   б) мільйон доларів;   в) від 30 до 70 тис. доларів.

10. Ким був придуманий термін «радіоактивність»:

- а) Беккерелем;   б) Резерфордом;   в) Складовською-Кюрі.

11. Хто був першим лауреатом Нобелівської премії:

- а) Рентген;   б) Беккерель;   в) подружжя Кюрі.

12. На яких елементарних частинках працюють атомні реактори:

- а) на електронах;   б) на протонах;   в) на нейтронах.

Підсумок уроку

Домашнє завдання

1. Підготуватися до тематичного оцінювання з теми: “Атомна і ядерна фізика”.